

pada v brezsenčnost, ki jo le Cotichevo pogojene risbe nekoliko dvignejo.

»Sirota Marjetica« je nežna stvarca, a preveč razvlečena. Poleg vseh besed, čutiš praznoto, če ti ravno ne imponira grandiozen aparat botaničnih imen. Tolklo cvetic v še tako dolgi pravljici naša babička še ni naštevala, a če je katero imenovala, jo je popisala na poseben način. Hočeš, nočeš — k njej treba iti v šolo.

»Cvet ljubezni.« Naslov ne odgovarja vsebinski. Cvet ljubezni, t. j. roža, je v pravljici le epizodica. Pripovedovanje pa je sicer prav umetno zmedeno in neumljivo. Ta bajka hoče tudi razlagati v protislovju s prirodno resnico rojstni kraj cvetic, ki naj bi bil prvotno v gorah. To ne gre. Prava pravljica pač odeva prirodno resnico v bajni plašč pripovedke, ali negira je ne, ker pravljico je iznašel prirodni človek, ki je v prirodi živeč prirodo opazoval.

»Vesna in Zimovnik« je kljub mičnemu naslovu vzor, kako se ne da z mnogimi besedami prav čisto nič povedati. In tega ne zakrije niti »pesniško vznemelen« slog, ki je eden glavnih grehov pričujoče knjige, na kar se pa še povrnem.

»Starka Burja« ne podaja pisateljici napačne snovi, če bi le pripovedovanje prevladalo popisovanja. Tu je pa vsakega dobra polovica na škodo pravljici seveda. Da, tudi stare pravljice ustavijo često tek pripovedovanja, ali le iz važnih razlogov, da nam n. pr. s par besedami popišejo brado kralja Matjaža ali meč kraljeviča Marka. To so za deco velevažne reči. Z opisovanjem pa nobena pravljica ne prične. To bi morala vedeti pisateljica. Saj začne vsaka pravljica z besedami: »Nekoč je bil ...«

»Nekoč je bilo ... Komu ti glasovi že v mladih dneh ne zadone v uho? Oj v starih dnevih še na stare bajke spomini čarobno nebo odpro! Mladostni dnevi, z vami čiste sanje, mnilni ste, in z vami sreče slaj. A pena niso sanje bile nekdanje; mladosti raj —
nekoč je bil.« (Ernst Harmening.)
(Konec.)

Novo Ganglove drame. Gledališko društvo na Jesenicah uprizori prihodnje nedeljo Ganglovo trilogijo »Dolina solz«, ki obsega drame: »Dva svetova«, »Dedščina« in »Trpini«.

Naročnike Braniborovega koledarčka za slovo mladino opozarjamo, da je cena s poštnino za posame izvide 25 h, za večje pošiljatve se poštnina tudi zaračuni naročniku. — »Branibor ne išče dobička pri tem, a škodo tudi ne more trpeti. Za lani še mnogo naročnikov ni poslalo denarja bodisi za posame ali večje naročbe. Prosimo! — Ker letos ni večja naklada kot je bila lani, a se je razpečala, naj se naročniki požurijo. Šolska vodstva, krajni šolski sveti, denarni zavodi, zavezni mladinojubi, pošljite »Braniboru« naročil in tudi — naročnino.

Srednješolski vestnik.

** V takozvani »nemški« realni gimnaziji v Gorici je uveden učni načrt za realne gimnazije samo v prvem razredu. V vseh ostalih razredih poučujejo še kakor v prejšnjih letih. Vpisalo se je letos 540 učencev, in sicer 521 javnih ter 19 hospitantov. Po razredih se dele: I. 64, II. 53, III. 80, IV. 76, V. 75, VI. 72, VII. 63, VIII. 57. Na tem »nemškem« zavodu je komaj 70 Nemcev. Slovci in Italijani so si po številu skoraj popolnoma enako močni.

** Iz šolske službe. Dosedanji suplent na državni gimnaziji v Pazinu, Anton Burgar, je imenovan za pravega učitelja na istem zavodu.

** C. kr. gimnazija s slovenskim učnim jezikom v Gorici. Zavod obsega dosedaj štiri razrede, od katerih imajo prvi in drugi po dve vzporednici, tretja pa eno. Dijakov se je vpisalo v prvi razred 164, v drugi 121, v tretji 86 in v četrti 35, skupaj 406. Vodstvo zavoda je poverjeno od četrtka naprej vladnemu svetniku dr. Bezjaku.

** Čuden veter je začel pihati zadnje čase v Gorici, čigar učinki kažejo državno oblast v tako čudni luči, da je tudi najstrožja kraja še vedno premalo stroga. Pred kratkim so se izvršila imenovanja učnega osebja na treh gorških gimnazijah, ki so nastale iz bivše državne gimnazije. Na tem bivšem zavodu je bil za ravnatelja dr. Bezjak, ki mu gre gotovo vse priznanje, da je bil kot tak mož na svojem mestu. Ker pa je nova slovenska gimnazija potrebovala ravnatelja, ki je Slovenec, je bil dr. Bezjak premeščen z bivše državne gimnazije na novo slovensko gimnazijo. Mislil bi tu vsakdo, da pride dr. Bezjak na novi zavod v enakem svojstvu kot ravnatelj; toda stvar je bila

drugačna. Dr. Bezjak je samo voditelj ravnateljstvenih poslov na slovenski gimnaziji, ne pa ravnatelj, dočim pa je njegovo prejšnje ravnateljsko mesto sedaj, ko je bivša državna gimnazija izključno nemški zavod, mesto za nemškega ravnatelja. Ravnatelj dr. Bezjak je bil potemtakem takorekoč degradiran na voditelja, da je napravil prostor nemškemu ravnatelju! To napravi najslabši vtisk pred vsemi na učno osebje slovenske gimnazije, ki se mora zaradi omenjenega ukrepa državne šolske oblasti smatrati za manj vredno, poniževano, ker služi na manj vrednem zavodu, in prav tako tudi na slovensko javnost sploh. Zato najnujno pripravimo to zadevo gorškim deželnim poslancem, da izpregovore o njej odlično besedo v deželni zboru.

Politiški pregled.

* Avstrijsko gospodarstvo. Po statističnem izkazu trgovskega ministrstva o zunanji trgovini avstrijsko-ogrškega carinskega ozemlja je znašal meseca avgusta uvoz 265,9, izvoz pa 214,9, torej 6, oziroma 3,7 milijonov kron manj kakor lansko leto v tem mesecu, dočim je znašal od januarja do avgusta uvoz 2218,2, izvoz pa 1772,1 milijonov kron, torej minus 164,3, oziroma plus 60,6 milijonov kron. Pasiva trgovinske bilance v tem času znašajo 446 milijonov, dočim so znašala lansko leto 670,9 milijonov.

* Za deželnega glavarja Gorške je imenovan stolni prošt dr. Alojzij Faidutti, za deželnega podglavarja pa odvetnik dr. Alojzij Franko.

* Preganjanje Slovkov. Ogrska vlada, kateri je razvoj slovaškega denarnega trga trn v peti, je dala uradno zapreti zavod osrednje banke v Mihalovcih. Povod: Uradni prostori so baje vlažni in škodljivi zdravju uradnikov in občinstva. Pripomniti moramo, da stoji hiša, v kateri posluje zgoraj imenovani denarni zavod, že več let in so v njej ljudje leta in leta brez ovire stanovali.

* Število občin v Srbiji. V novih srbskih krajih je doslej ustanovljenih 700 občin; vsega vkup bo v novih krajih nad 1000 občin; v celokupni razširjeni Srbiji pa nad 2500.

Kranjske vesti.

—r— V kranjskem deželni zboru se je vršila v tem zasedanju znamenita debata o učiteljskem vprašanju. O tej debati poročamo več, ko dobimo stenografski zapisnik.

—r— Osebna vest. Ravnatelj učiteljskega v Ljubljani Antona Črnivca, ki je nastopil trimesečen dopust, bo nadomestoval prof. dr. Valentin Kušar.

—r— Krajni šolski svet tržiški razpisuje konkurenčnim potom napravo načrtov in proračuna za novo šolsko poslopje (osemrazredico). Stavba mora imeti sledeče prostore: 12 učnih prostorov, telovadnico, risalnico, prostore za gospodinjstvo in kuhinjski tečaj, sobo za učila, posvetovalnico, stanovanje za nadučitelja stanovanje za šolskega slugo, pisarno za šolskega vodjo. Generalni načrt se nahaja pri c. kr. okrajnem šolskem svetu v Kranju. Podjetniki, ki se za stavbo zanimajo, naj pošljejo načrte in proračune do 15. novembra 1913 okrajnemu šolskemu svetu v Trzinu na Gorenjskem. Isti podjetnik, katerega načrta in proračuni se bodo sprejeli, dobi tudi zgradbo poslopja.

—r— Na deželni gospodinjstvi šoli v Repnjah, pošta Vodice, se prične zimski šestmesečni tečaj 5. novembra 1913 in bo trajal do 25. aprila 1914. Sprejemajo se gojenke, ki so dovršile ljudsko šolo in izpolnile 14. leto. Učenke ostanje ves čas tečaja v zavodu in plačajo mesečno 30 K za hrano, stanovanje, razsvetljavo, kurjavo in drugo. Za obrabo pohištva in učil je plačati za ves tečaj enkrat 15 K. Prošnje za sprejem je vlagati pri vodstvu šole v Repnjah najkasneje do 15. oktobra 1913. Prošnjam je priložiti zadnje šolsko izpovedevalo, krstni list in zavezno izjavo stricšev ali njih namestnikov, da bodo obdržali gojenke ves tečaj v zavodu. Pripomnimo, da se uče gojenke teoretično in praktično vsega gospodinjstva kot kuhanja, šivanja in krojenja, pranja, likanja, vzgoje otrok, vrtnarstva, živinoreje, dela na polju, računstva in spisja pod vodstvom š. sester in strokovnih učiteljev deželnega odbora.

—r— Kranjski deželni proračun za leto 1914. izkazuje 6.821.622 K potrebnim, 2.573.658 K pokritja in potemtakem kron 4.247.964 primanjkljaja.

Štajerske vesti.

—š— Učiteljski krožek v Jeruzalemu, pa ne tam v Palestini, temveč tu sredi

Slovenskih goric — ne tam med divjimi Saraceni, ampak tu med pristnimi Preki — ne tam, kjer se koljeta Turek in Arab, ampak tu, kjer se objemajo na ameriški podlagi, liberté, egalité, fratérnité muhasti mozler ali poščip z rumencem in tramincem, mali, a krepi in vitežki fizling s svojim polbratom, malo večjim laškim rizecem, beli in modri burgundec s portugicem, ranfol in španjol; tu, kjer si pripovedjeta stari devici šmarnica in izabela zgodbe iz davno prošlih dni — ne tam, kjer se v rokah bliskajo ostre damascenke, temveč tu, kjer se iskri in žari v kupici žlahtna vinska kapljica — ne tam, kjer mufti kliče z minareta k molitvi, temuč tu, kjer črček vabi v vinograde k veseli trgatvi — ne tam, kjer so judje Kristusa križali, ampak tu, kjer mu narod hvalo poje: »... zavoljo ljub'ga Jezusa, ki nam tak' dobro kapljo da« — ne tam v tistem Jeruzalemu, kjer žene za prekrižanimi okni živijo žalostno življenje, ali pa hodijo z zakritim obrazom okrog, ne tam — ampak tu pri nas, kjer se tudi one radujejo z nami in nosijo v vrhe za nami gibance in klobasice — tu, tu sem nas je sklicala na cesarjev god v soboto, dne 4. t. m., nadučiteljeva soproga in učiteljica gospa Mici Tomazičeva iz Stare ceste. Reči moramo, da je bila to res dobra misel, Imeh smo tako zopet priliko, da smo se pogovorili o vtiških, ki so jih dobili na potovanju tisti tovariši in tovarišice, ki so se udeležili Zvezine 25letnice v Ljubljani na račun tiste od deželnega odbora objavljenе podpore, ki je še do danes nimamo, da smo pomilovali in požalovali s tistimi, ki jim ni bilo dano potovati niti v Ljubljano, niti v Strigovo, kaj šele na brionske otoke in ki so morali paziti doma na deč. Nadalje se nam je na tem krožku nudila prilika, da obnovimo stare prijateljske zveze. V tem smislu nas je pozdravila gospa sklicateljica pred vsem tov. nadučitelja Martina Salamuna, ki mu je čestitala, da je po prebiti nevarni bolezni zopet zdrav in čil prihitel med nas, pozdravila je tudi njegovo gospo soprogo, potem učitelja tov. Dragotina Pinteriča in njegovo soprogo, učiteljico gospo Marico Pinteričevo, učiteljico gđno, Salamunovo ter gđc. Tramšekovo, vsi od Sv. Miklavža; nadalje nadučitelja tov. Ludovika Šijanca in njegovo soprogo učiteljico go. Tončko Šijančevno, oba od Svetinj; potem nadučitelja tov. Mirka Kožuha in njegovo soprogo učiteljico gospo Lojzko Kožuhovo, oba od Sv. Duha v Halozah, tačas na počitnicah v Cezenjavih, končno tudi znanega »Glohetrotterja« tovariša Mauriča Karla iz Križevca na Murškem polju in seveda tudi svojega moža nadučitelja tov. Ivana Tomaziča, ki ga pa ipak vedno v srcu nosi. Slavnostni govor, če se smem tako izraziti, pa je imel tovariš Kožuh, poudarjajoč, da je treba ločiti resno delo od zabavnega, drugačno je delo učiteljevo v šoli in konferenca, domačih in uradnih, skratka med delovanjem med šolskim letom in onim v počitnicah, ko je potreba zbirati novih moči, krepiti živce, bistriti duha, ojačiti telo, da bomo potem lahko kos težavnemu in trudopolnemu delu v bodočem šolskem letu. Ne smemo pozabiti gojiti tovariških stikov, za kar imamo sedaj v počitnicah več prilike, kakor sicer. Takj prijateljski sestanki so že marsikogar obvarovali, da ni zabudil k Slomškarmem po »čukolado«. (Vsestransko pritrjevanje.) Z željo: v šoli bodi marljiv učitelj, med tovariši pa vselej iskren in odkrit tovariš, je zaključil govornik svoj prelepo zasnovani govor. Burni aplavz in veseli kliči so mu doneli v zahvalo od vseh strani. Tov. Salamun nam, žal, zaradi hripavosti ni mogel zapeti s svojim krepkim baritonom, ki bi bil dika marsikateremu opernemu pevcu, prav nobene pesmi. — Izmed spominov iz potovanja, ki smo jih slišali, naj zapišem naslednja dva: Več tovarišev in tovarišic iz ljutomerskega in ormoškega okraja je napravilo nekoč v počitnicah izlet čez mejo v sosedni trg Strigovo, ki je že na Ogrskem. Tam so se senzanili z ondodnimi tovariši, tridim Madjari. K sreči je znal en ogrski učitelj nekaj nemških besed, eden naših pa nekaj ogrskih. Sicer pa se je vršil ves »pogovor« z geskulacijami; da je bilo pri tem smeha dovolj, se razume. Hipoma pa pristopi oni ogrski tovariš, ki je za silo lomil nemščino, k enj naših gospodincev, ter ji napravi tale kompliment: »Fräilain, vos wär aine schöne Ciferblat hoben zi!« Mislil je — obraz!« Kako je Madjar prišel do tega izraza, ozir. zamenjave, se niso mogli domeniiti. — Drugi tovariš nam je zopet pripovedoval, kako je pri ogledovanju postojnske jame trčil ob neki kapnik, in si pri tem prebil — cilindri! — Tako je med resnimi in veselimi pogovori, pomešanijm tupaťm s kako narodno pesmijo, mineval čas, dokler se nismo ločili. Meni pa se je zdelo, da so ob slovesu izpraznjene buteljke žalostno stegovala svoje suhe vratove za nami. —

Pripomba: Za aranžma prihodnjega učiteljskega krožka v Jeruzalemu je bil per aklamationem izvoljen tovariš Dragotina Pinterič, učitelj pri Sv. Miklavžu. Vsi zainteresentje se naj blagovolijo tozadevno do njega obrniti.

—š— Zadeva tov. Knafliča zaradi premeštivte iz službenih ozirov, kakor jo je pred časom tov. Knaflič sam objavil v »Učit. Tov.«, se bo obravnavala pred upravnim sodiščem v soboto dne 11. t. m.

—š— Imenovan je za izvanrednega profesorja slovske filologije na graškem vseučilišču dr. Rajko Nachtigal, doslej docent na dunajski eksportni akademiji in lektor na dunajskem vseučilišču.

—š— Lep zastopnik učiteljstva. Čeravno zastopnik učiteljstva v okrajnem šolskem svetu po neki še ne prestari odredbi ni odgovoren učiteljstvu okraja, ker ga je le smatrati kot strokovnjaka, vendar je njegova sveta dolžnost, da se poteza v omenjeni korporaciji za koristi svojih volilcev, dasi jim menda ni oseben prijatelj. Zahtevati je od njega vsaj toliko, da se ne udeleži neopravičenih napadov na svoje kolege. — Živi pa v nekem okraju na ogrski meji mož, zastopnik učiteljstva, velezasluzen in vpliven po množičnih konesijah navzgor. Ta mož je pesimist ter gleda v vsakem človeku, ki ne soglaša z njim popolnoma, svojega sovražnika. Razumljivo je, da izkuša dozdevnega nepsotnika uničiti. Pri tem pa ni preveč tankovesten v izbiranju sredstev, temveč ravna se po tistem jezuitskem načelu, ki pravi, da posvečuje namen sredstva — tudi blato. Posebno mu leži na srcu usoda »mladinov« v okraju — tako strujo si je namreč ustvaril v svoji domišljiji — in kjer le more, tam povzdigne svoj glas na vplivnem mestu, da onemogoči nastavljenje teh nevarnih ljudi. Dejstva na dan! Tako zavpije menda kdo? — Evo jih! — Neki tovariš je prošil za definitivno mesto okr. pom. učitelja; bil je edini prosilec in sigurno bi bil nastavljen. Gospod zastopnik pa je tudi velik moralist — fama govori, da popravlja s tem mlade grehe — in tako je romal nekega dne v Gradec — spremljale so ga po poročilih hudobne fame baše oskubljeni purani — ter tam izjavil decedirano, da se prosilec ne sme nastaviti, ker bi to bilo še plačilo za prestopnik, ki je najbolj privatnega značaja na svetu. In zgodilo se je: Gradec je odklonil nameščenje in ostalo je pri starem. — Drugi slučaj: Neki tovariš je prošil za definitivno mesto. Ne vemo, kako je prišlo, da je gospod zastopnik imel vpliv na njegovo kvalifikacijo, ali dejstvo je, da stoji poleg vseh lepih lastnosti, ki dičijo mladega moža, tudi opomba: politischer Agitator. Tako je hotel gospod zastopnik očrniti dobrega učitelja, ki nima drugega greha, nego da ima svojo voljo in svoje misli ter se briga za politiko gotovo manj, ko gospod zastopnik za vsakdanji trok pri svojem »zetu« v farovžu — tudi to govori fama. — Tretji slučaj se je zgodil na šoli, kjer gospodari gospod zastopnik. Tam deluje 3. leto mlad učitelj — in kakor pravi fama, uboga fama! — ne brez uspeha. Ta tovariš je malo preveč samostojen, kar se tiče šole in tudi vnanjega življenja ter se ne ravna posebno v slednjem po volji gospoda zastopnika. Tako si je izbral nevesto iz narodne rodovine, ki pa gospodu zastopniku že mnogo let ni po godu. Zakaj? Bogve, o tem ne poročata fama ničesar. Gospod zastopnik in večina klerikalnih članov v okr. šol. svetu so si bili edini v tem, da omenjeni tovariš ne sme dobiti def. mesta, za katero je bil prošil. Gospod zastopnik je storil svoje. Kot šolski vodja je pokvaril njegovo kvalifikacijo s tem, da mu je očital nekorektno vedenje izven šole, ker mu drugače ni mogel do živoga. Stori pa je še več; ker ima gospod zastopnik mogočne zveze, je to poročilo primerno opremil ter ga lepo zabeljenega poslal v Gradec, kjer se je potem porodilo mnenje, da živi omenjeni učitelj jako pohujšljivo, razuzdano življenje — mogoče celo v divjem zakonu. V okr. šol. svet pa je slamat mož — gospod zastopnik ne ljubi očitnih potov — stavil predlog, nasproten predlogu gospoda nadzornika, ki je bil sprejet ter postavil tovariša na drugo mesto, čeravno je imel največ let, izkušnjo z odliko, lepe uspehe v šoli in je bil povrh že na mestu. Tako so ga hoteli izpodrinuti ter zadostovati svojemu slepemu sovraštvu. A drevesa ne rastejo v nebo: v zadoščenje vsem pravim kolegom v okraju je tovariš dobil mesto. Seveda je moral nastopiti pot v Gradec, kjer je zaužil nekaj tistega smradu, ki izvira iz gnilih razmer. Če bi se zgodilo kaj takega meni, bi si kupil pasj bič... — Neki starejši tovariš bi menda lahko pripovedoval o denuncijacijah, ki jim dolgo ni našel provzročitelja — zdaj ga menda že pozna... Iz sovraštva torej vse z vsemj sredstvi! Le kdor se zna hiliti, tega štiti, četudi stoji časih na majavih nogah ter išče zavetja pred delom.